

ОСИЁ *ва*
АВРУПО

ASIA *and*
EUROPE

МАЧАЛЛАИ ИЛМИ • НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ • SCIENTIFIC JOURNAL

№2, (6) 2021

АКАДЕМИЯИ МИЛЛИИ ИЛМҶОИ ТОҶИКИСТОН
ИНСТИТУТИ ОМУЗИШИ МАСЪАЛАҶОИ
ДАВЛАТҶОИ ОСИЁ ВА АВРУПО

НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК ТАДЖИКИСТАНА
ИНСТИТУТ ИЗУЧЕНИЯ ПРОБЛЕМ
СТРАН АЗИИ И ЕВРОПЫ

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE TAJIKISTAN
INSTITUTE OF STUDYING OF THE PROBLEMS
OF ASIAN AND EUROPEAN COUNTRIES

ИНСТИТУТИ
ОСИЁ ВА АВРУПО

(мачаллаи илмӣ)

ИНСТИТУТ
АЗИИ И ЕВРОПЫ

(научный журнал)

THE INSTITUTE OF
ASIA AND EUROPE

(Scientific Journal)

№2, (6) 2021

Душанбе - 2021

Ниёзи Ёрмаҳмад Бобо – сармуҳаррир, н.и.ф., директори Институти Осиё ва Аврупо,
Раҳмонзода Азимҷони Шерали – муовини сармуҳаррир, муовини директор оид ба илм ва таълими Институти Осиё ва Аврупо,
Назарзода Носир Чобир – муҳаррири масъул, доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ,
Пудинаев Умед – котиби масъул.

ҲАЙАТИ ТАҲРИРИЯ

Фарҳод Раҳимӣ – академик, Президенти АМИТ, **Муҳаммад Абдураҳмон** – ноиби Президенти АМИТ, **Акбар Турсон** – академики АМИТ, сарҳодими илмии шӯбаи Аврупо ва Амрико, **Шодимуҳаммад Суфизода** – д.и.ф., директори Китобхонаи марказии илмии ба номи И. Гандии АМИТ, **Мирзо Муллоаҳмад** – узв. воб. АМИТ, **Ҳабибулло Раҷабов** – д.и.ф., мудири шӯбаи Осиёи Ҷанубу Шарқӣ, **Санавбар Воҳидова** – д.и.т., мудири шӯбаи Аврупо ва Амрико, **Қосимшо Искандаров** – д.и.т., сарҳодими илмии шӯбаи Шарқи Миёна ва Наздик, **Ниёз Мирзоев** – д.и.т., сарҳодими илмии шӯбаи Осиёи Марказӣ, **Тоҷиддин Мардонӣ** – д.и.ф., сарҳодими илмии шӯбаи Шарқи Миёна ва Наздик, **Гиёсиддин Қодиров**, н.и.ф. сарҳодими илмии шӯбаи Шарқи Миёна ва Наздик.

Ниёзи Ёрмаҳмад Бобо – главный редактор, к.ф.н., директор Института Азии и Европы,
Раҳмонзода Азимҷан Шерали – зам. гл. редактора, зам. директора Института Азии и Европы,
Назарзода Носир Дҷобир – ответственный редактор, доктор юридических наук,
Пудинаев Умед, – ответственный секретар.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Фарҳод Раҳими – академик, Президент НАНТ, **Муҳаммад Абдураҳмон**, вице-президент НАНТ, **Акбар Турсон** – академик, гл. научный сотрудник отдела Европы и Америки, **Шодимуҳаммад Суфизода** – д.ф.н., директор центральной научной библиотеки НАНТ им. И. Ганди, **Мирзо Муллоаҳмад** – член-корр НАНТ, **Ҳабибулло Раҷабов** – д.ф.н., зав. отделом Юго-Восточной Азии, **Санавбар Воҳидова** – д.и.н., зав. отделом Европы и Америки, **Қосимшо Искандаров** – д.и.н., гл. научный сотрудник отдела Среднего и Ближнего Востока, **Ниёз Мирзоев** – д.и.н., гл. научный сотрудник отдела Центральной Азии, **Тоҷиддин Мардонӣ** – д.ф.н., гл. научный сотрудник отдела Среднего и Ближнего Востока, **Гиёсиддин Қодиров** – к.ф.н., гл. научный сотрудник отдела Среднего и Ближнего Востока.

Niyoz Yarmahmad Bobo – Chief Editor, Director of Institute of Asia and Europe,
Rahmonzoda Azimjoni Sherali – Deputy of Chief, Institute of Asia and Europe,
Nazarzoda Nosir Jobir – Executive Editor, doctor of Jurisprudence,
Pudinaev Umed – Executive Secretary.

EDITORIAL TEAM

Farhod Rahimi – President of the National Academy of Sciences of Tajikistan, **Muhammad Abdurahmon** – Vice-President of the National Academy of Sciences of Tajikistan, **Akbar Tursun** – Academician of the National Academy of Sciences of Tajikistan, **Shodimhammad Sufizoda** – Doctor of Philology sciences, Director Central Scientific Library after the name of I. Gandhi of NAST, **Habibullo Rajabov** – Doctor of Philology sciences, Head of of the Middle and Near Asia Department, **Sanavbar Vohidova** – Doctor of Historical Sciences, Head of Europe and America Department, **Qosimsho Iskandarov** – Doctor of Historical Sciences, Chief Researcher of the of the Middle and Near Asia Department, **Niyoz Mirzoev** – Doctor of Historical Sciences, Chief Researcher of the Commonwealth of Independent States Department, **Mardoni Tojiddin** – Doctor of Philology Sciences, Chief Researcher of the of the Middle and Near Asia Department, **Giyosiddin Qodirov** – Doctor of Philology sciences, Leading Researcher of the of the Middle and Near Asia Department.

Маҷаллаи илмии «Осиё ва Аврупо» тахти № 154/РЗ – 97 санаи 12 июни соли 2020 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта шудааст.

МУНДАРИЧА

СИЁСАТИ ХОРИЧӢ ВА ДИПЛОМАТИЯ

Раҳмонзода А.Ш., Додарбеков И.Ч. Таҳаввули назариявии дипломатия дар шароити муосир	3
Сангинов Н.Н. Имкониятҳои амалии ҳамгироии кишварҳои минтақа дар фазои Осиёи Марказӣ: мушкilot ва дурнамо	11
Беков К. Абулқосим Фирдавсӣ ва Шуубиён.....	24
Ашуров А.М. Осиёи Марказӣ ва Фаронса: тақвиятёбии муносибатҳои сиёсӣ-дипломатӣ.....	33
Шоймардонова Г. Аҳамияти амният дар Осиёи Марказӣ ва саҳми давлатҳои абарқудрат дар пойдории он	40

МУНОСИБАТҲОИ БАЙНАЛҲАЛҚӢ ВА МИНТАҚАШИНОСӢ

Мирзоев Ҳ.Т., Шоймардонова Г.И, Исматова П.Ҳ. Густариши муносибатҳои гуногунсамтаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Ҷумҳурии Халқии Хитой дар доираи СХШ	47
Шозиёева Г.П., Ҳайбуллоев У. Масъалаҳои сиёсӣ-иҷтимоии Россия ва Украина: имкониятҳо ва таҳдидҳо	57
Зиёев С., Давлатова Ф. Баҳори Араб дар Тунис: омил ва натиҷаҳои он	61
Қодиров Носирхон, Аҳмедова Н. Таъсири COVID-19 ба иқтисодиёти кишварҳои Шарқи Наздик (дар мисоли Туркия)	66

ТАЪРИХ, ҲУҚУҚШИНОСӢ, ИҶТИМОИЁТ

Санавбарбону В. Омӯзиши осори Носири Хусрав дар таърихнигории кишварҳои Аврупоӣ	73
Шамсиддин К. Созмонҳои ғайридавлатӣ, яъне чӣ?	80
Шозиёева Г.П., Суфиев С. Заминаҳои рушди туризм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон: дурнамо ва афзалиятҳои он.....	88
Каримова Ш.Т. Парчамафроби ховар	96
Назарзода Н.Ч., Назарзода А.Н. Мақомоти Корҳои дохилии Тоҷикистон дар соҳаи соҳибистиклолии кишвар.....	100
Бойзода Ч.Ч. Назорати давлатии бехатарӣ аз сӯхтор – пояи асосии Хадамоти давлатии оташнишонӣ.....	110

ИҚТИСОДИЁТ

Умаров Х.У., Саидов С.Б. Сайдалиев У.М., Оиди имкониятҳои рушди иттиҳодияҳои ҳарбӣ сиёсӣ дар байни Русия, Ирон, Тоҷикистон ва Чин	127
Қодиров У.К. Пиряхҳо ҳамчун сарчашмаи оби дарёҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон	137
Мамадазимов А., Ғафуров С. Нақши минтақаҳои озоди иқтисодӣ дар робитаҳои тичори-кооператсионии Тоҷикистону Узбекистон	141

ЗАБОН, АДАБИЁТ ВА ФАРҲАНГ

Қодирова М.Б. Инкишоф додани нутқи кӯдакон ба таври луғатомӯзӣ.....	151
--	-----

Раҷабов Ҳ. Маҷмӯаи шеърҳои лирикаи "700 қитъа"	154
Тоҷиддин М. Академик Бобочон Рафуров аз назари рузноманигор ва сиёсатмадори араб Халил Абдулазиз	162
Юсуфи Ш., Мамадазимова М.М. Мероси пурғановати мутафаккирони Форсу Тоҷик дар муассисаҳои фарҳангӣ ва маърифатии Бангола	171
Ҳомидова Ш.М. Нозили Хучандӣ ва инкишофи рубоии ирсоли масал дар адабиёти асри XIX	181
Беков Д. Таҳлил ва баррасии мафҳуми "Равшанфикр"	190

ТАҚРИЗ, КИТОБИЁТ, ТАРЧИМА ВА ТАҲИЯ

Каримова Ш. Тақриз ба китоби устод Ғ. Қодиров "Чашмандозе бар шеъри тарии Афғонистон ва таҳаввулоти он дар садаи XX (1950-2000)	197
---	-----

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ И СРАВНЕНИЕ

Мирзоев Х.Т., Шоймарипова Г.Н., Номитова Н.Х. Развитие двустороннего сотрудничества Таджикистана с Китайской Народной Республикой в рамках ШОС	47
Ильинская Г.П., Хайдарова У. Социально-политические проблемы России и Украины: возможности и угрозы	57
Зинь С., Давлатова Ф. Ардская весна в Тунисе: причины и последствия	61
Қодиров Н., Аҳмедова Н. Влияние covid-19 на экономику Восточного Востока (на примере Турции)	68

ИСТОРИЯ ЮРИСПРУДЕНЦИИ И СОПОРТ

Сиявратова В. Развитие науки права в Таджикистане	71
Шамсидин К. Понятие «Непрямая ответственность»	80
Ильинская Г.П., Суфиев С. Основы развития права в Таджикистане	88
Қаримова Ш.Т. Парламентаризм ховар	96
Незрарова Н.С., Назарова А.Н. Орбита ответственности в годы независимости Таджикистана	101
Бойцова Дж. Дж. Государственное управление пожарной безопасности - основа государственной пожарной службы	111

ЭКОНОМИКА

Узоров Х.У., Сидиков С.Б., Сайлиев У.М. О возможном возникновении военного потенциала в Китае, России, Индии и Японии	111
Габриел В.К. История как источник воли для Республики Таджикистан	111
Миньямова А., Рафуров С. Роль свободных экономических зон в торгово-кооперационных отношениях Таджикистана и Узбекистана	111

ЯЗЫК ЛИТЕРАТУРА И КУЛЬТУРА

Қаримова М.В. Развитие словесного языка в поэзии	111
--	-----

СОДЕРЖАНИЕ

ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА И ДИПЛОМАТИЯ

Рахмонзода А.Ш., Додарбеков И.Дж. Трансформация теоретической дипломатии в современных условиях	3
Сангинов Н.Н. Практические возможности интеграции государств региона на пространстве Центральной Азии: проблемы и перспективы	11
Беков К. Абулькасым Фирдоуси и Шуубизм.....	24
Ашуров А.М. Центральная Азия и Франция: интенсификация политико-дипломатических отношений	33
Шоймардонова Г. Важность безопасности в Центральной Азии и вклад сверхдержав в ее устойчивость.....	40

МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ И СТРАНОВЕДЕНИЯ

Мирзоев Х.Т., Шоймардонова Г.И., Исматова П.Х. Развитые многостороннего сотрудничество Республики Таджикистан с Китайской Народной Республикой в рамках ШОС	47
Шозиёева Г.П., Хайбуллоев У. Социально-политические проблемы России и Украины: возможности и угрозы.....	57
Зиёев С., Давлатова Ф. Арабская весна в Тунисе: причины и следствия.....	61
Қодиров Н., Ахмедова Н. Влияние covid-19 на экономику Ближнего Востока (на примере Турции)	66

ИСТОРИЯ, ЮРИСПРУДЕНЦИЯ И СОЦИОЛОГИЯ

Санавбарбону В. Изучения наследия Насира Хусрава в историографии стран Европы.....	73
Шамсиддин К. Понятие «Неправительственные организации» в таджикском языке?	80
Шозиёева Г.П., Суфиев С. Основы развития туризма в Республике Таджикистан: перспективы и преимущества.....	89
Каримова Ш.Т. Парчамафрои ховар	96
Назарзода Н.Ч., Назарзода А.Н. Органы внутренних дел Таджикистана в годы независимости страны	106
Бойзода Дж. Дж. Государственное управление пожарной безопасностью - главная основа государственной пожарной службы.....	131

ЭКОНОМИКА

Умаров Х.У., Саидов С.Б., Сайдалиев У.М. О возможном возникновении военно-политического альянса России, Иран, Пакистан и Китай.....	112
Кодыров У.К. Ледники как источник воды для рек Республика Таджикистан.....	115
Мамадазимов А., Гафуров С. Роль свободных экономических зон в торгово-кооперационных отношениях Таджикистана и Узбекистана	141

ЯЗЫК, ЛИТЕРАТУРА И КУЛЬТУРА

Кадырова М.Б. Развитие словарного запаса детской речи.....	151
--	-----

	Раджабов Х. Сборник лирических стихов "Семь сотен кита"	154
	Таджиддин М. Академик Б. Гафуров глазами арабского журналиста и политика	
	Халила Абдулазиза	162
3	Юсуфи Ш., Мамадазимова М.М. Ценнейшие наследие таджикско-персидских	
на	ученых в культурно-просветительских учреждениях Бенгалии	171
11	Хомидова Ш.М. Нозили Худжанди и развитие рубаи в литературе XIX века	181
24	Беков Д. Анализ и рассмотрение понятия "Просвещения"	190
33	РЕЦЕНЗИИ, КНИГИ, ПЕРЕВОД И РАЗРАБОТКА	
лад	Каримова Ш. Такриз ба китоби устод Ғ. Қодиров "Чашмандозе бар шеъри	
40	дари Афғонистон ва таҳаввулоти он дар садаи XX (1950-2000)	197

INTERNATIONAL RELATIONS AND REGIONAL STUDIES

него	Mirov N.T., Sheinardonova G.I., Ismatova P.K. Developed multilateral cooperation	
ой в	of the Republic of Tajikistan with the People's Republic of China within the SCO	47
	Shoyboeva G.P., Haybullov U. Socio-political issues of Russia and Ukraine:	
	opportunities and threats	57
	Ziyov S., Davlatova E.G. The Arab spring in Tunisia: causes and consequences	61
ка (на	Qodirov N., Akmedova N. Impact of covid-19 on the Middle Eastern economy	
	(in the case of Turkey)	66

HISTORY, LAW AND SOCIOLOGY

стран	Senyabandev V. Studies of Nasir Khasnav's heritage in historiography of European	
	Countries	73
	Karimov Sh. The concept of "Non-governmental organizations" in tajik language?	
	Shoyboeva G.P., Saifiev S. Fundamentals of tourism development in the Republic of	
кистан:	Tajikistan: prospects and advantages	80
	Karimov Sh.T. Fardavshon xovrat	88
	Nazarova N.G., Nazarova A.M. Internal affairs bodies of Tajikistan during the years	
	of the country's independence	96
в годы	Boyxoda J.L. State fire safety control is the main basis of the State fire service	
	101

ECONOMY

главная	Umarov K.U., Saifov S.B., Saydullayev U.M. On the possible emergence of a military-	
	political alliance between Russia, Iran, Pakistan, China	11
	Kadimov U.K. Glacier as a source of water for rivers the Republic of Tajikistan	
и военно-	Mamurbayimov A., Gafurov S. The role of free economic zones in trade and cooperation	
тан	relations between Tajikistan and Uzbekistan	12

LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE

торгово-	Kadimov M.B. Development of the vocabulary of children's speech	13
	Kashibayeva R. Collection of lyrical poems "Seven hundred kita"	14
	Tajiddin M. Academician B. Gafurov under the eyes of an arabian journalist and	
	politician Khalil Abdalraziz	15

CONTENTS

FOREIGN POLICY AND DIPLOMACY

Rahmonzoda A. Sh., Dodarbekov I.J. Transformation of theoretical diplomacy in modern conditions 3

Sanginov N. N. Practical opportunities for the integration of the States of the region in Central Asia: problems and prospects 11

Bekov K. Abulkasym Firdousi and Shuubism 24

Ashurov A.M. Central Asia and France: Intensification of political and diplomatic relations 33

Shoimardonova G. The importance of security in Central Asia and the superpower contribution to its stability 40

INTERNATIONAL RELATIONS AND REGIONAL STUDIES

Mirzoev H.T., Shoimardonova G.I., Ismatova P.Kh. Developed multilateral cooperation of the Republic of Tajikistan with the People's Republic of China within the SCO 47

Shoziyoeva G.P., Haybulloev U. Socio-political issues of Russia and Ukraine: opportunities and threats 57

Ziyoev S., Davlatova F.G. The Arab spring in Tunisia: causes and consequences 61

Qodirov N., Akhmedova N. Impact of covid-19 on the Middle Eastern economy (in the case of Turkey)..... 66

HISTORY, LAW AND SOCIOLOGY

Sanavbarbonu V. Studies of Nasir Khusrav's heritage in historygraphy of European Countries 73

Karimov Sh. The concept of "Non-governmental organizations" in tajik language? 80

Shoziyoeva G. P., Sufiev S. Fundamentals of tourism development in the Republic of Tajikistan: prospects and advantages 89

Karimova Sh.T. Parcamafrozi xovar 96

Nazarzoda N.Ch., Nazarzoda A.N. Internal affairs bodies of Tajikistan during the years of the country's independence. 106

Boyzoda J.J. State fire safety control is the main basis of the State fire service..... 118

ECONOMY

Umarov K.U., Saidov S.B., Saydaliev U.M. On the possible emergence of a military-political alliance between Russia, Iran, Pakistan, China 122

Kadirov U.K. Glaciers as a source of water for rivers the Republic of Tajikistan 137

Mamadazimov A., Gafurov S. The role of free economic zones in trade and cooperation relations between Tajikistan and Uzbekistan 142

LANGUAGE, LITERATURE AND CULTURE

Kadyrova M.B. Development of the vocabulary of children's speech 15

Khabibullo R. Collection of lyrical poems "Seven hundred kita" 15

Tadjiddin M. Academician B. Gafurov under the eyes of an arabian journalist and politician Khalil Abdulaziz 16

Yusufi Sh.
Khomidova
XIX century
Bekov D. A

Каримова I
дарии Афг

150

Yusufi Sh., Mamadazimova M.M. Tajik heritage of ancestors in Bangola libraries.....	171
Khomidova Sh.M. Nozili Khujandi and the development of rubai in the literature of the XIX century	181
Bekov D. Analysis and consideration of the concept of "Enlightenment"	190

REVIEWS, BOOKS, TRANSLATION AND DEVELOPMENT

Каримова Ш. Тақриз ба китоби устод Ғ. Қодиров "Чашмандозе бар шеъри дари Афғонистон ва таҳаввулоти он дар садаи XX (1950-2000)	197
--	-----

Възгаръ 01.07.2021 таҳияи таврият. Ҷониш 02.07.2021
ба мазъи расмӣ. Қоидаи офисӣ. Қоидаи офисӣ ба
Қураи ҷониш таврият 23.0. Аҳли ҷониш 100 қураи
Қураи ҷониш № 03

Қураи ҷониш «Сӯфӣ» ба таврият расмӣ
Қураи ҷониш, хабарномаи Ҷулият, 27

171 M.M. Mamuradov. Tajik heritage of linguists in Bangla libraries
 181 S.M. Nozili Khujandi and the development of tajbi in the literature of the XIX century
FOREIGN POLICY AND DIPLOMACY
 D. Avlatov. Consideration of the concept of "non-governmental" in modern conditions
 Sanginov N.N. **REVIEW OF BOOKS: TRANSLATION AND DEVELOPMENT**
 Central Asia: problems and solutions
 R. K. Abulqasim. Fundamentals of international relations
 Ashurov A.M. Central Asia and France: Interrelation of political and diplomatic relations
 Shoimardonova G. The importance of security in Central Asia and the superpower contribution to its stability

INTERNATIONAL RELATIONS AND REGIONAL STUDIES

Mirzoev H.T., Shoimardonova G.I., Ismatova P.Kh. Developed multilateral cooperation of the Republic of Tajikistan with the People's Republic of China within the SCO
 Shozirsoeva G.P., Haybulloev U. Socio-political issues of Russia and Ukraine: opportunities and threats
 Ziyas S., Darlatova F.G. The Arab spring in Tunisia: causes and consequences
 Qodirov N., Akhmedova N. Impact of covid-19 on the Middle Eastern economy (in the case of Turkey)

HISTORY, LAW AND SOCIOLOGY

Sanavbarbora V. Studies of Nasir Khusrav's heritage in historygraphy of European Countries
 Karimov Sh. The concept of "Non-governmental organizations" in tajik language
 Shozirsoeva G. P., Suliev S. Fundamentals of tourism development in the Republic of Tajikistan: prospects and advantages
 Karimova Sh.T. Parcamafrozi xovar
 Nazarzoda N.Ch., Nazarzoda A.N. Internal affairs bodies of Tajikistan during the years of the country's independence
 Bozozoda J.J. State fire safety control is the main basis of the State fire service

ECONOMY

Limarov K.U., Sakhov S.R., Seyidov I.M. On the possible emergence of a regional political alliance between Russia, Iran, Pakistan, China
 Kadirov U.K. Glaciers as a source of water for rivers the Republic of Tajikistan
 Mansuradimov A., Gafurov S. The role of free economic zones in trade and economic relations between Tajikistan and China

LANGUAGE

Kadyrova M.R. Development of the vocabulary of the Tajik language
 Khajibullo B. Collection of lyrical poems "Seven hundred kita"

Ба матбааи 01.07.2021 таҳвил гардид. Чопаш 09.07.2021
 ба имзо расид. Коғази офсет. Андозаи 60x84 1/8.
 Чузъи чопии шартӣ 23,0. Адади нашр 100 нусха.

Супориши № 03

Дар матбааи ҚДММ «Суфра» ба таъб расидааст.
 734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдаки, 37.